

Семінар-практикум
для заступників директорів
та керівників шкільних методичних об'єднань ЗНЗ Комінтернівського району
«Методична робота ЗНЗ на початку впровадження Державного стандарту базової і повної
загальної середньої освіти
(затверджений Постановою Кабінету міністрів від 23 листопада 2011 № 1392)».

30.08.2013

Мета: актуалізувати основні положення нового ДС базової і повної загальної середньої освіти, надати методичну допомогу заступникам директорам та керівникам ЗНЗ району з питань впровадження нового ДС

План:

1. Вступне слово методиста.
2. Парна робота з актуалізації основних положень нового ДС базової і повної загальної середньої освіти.
3. Мозковий штурм «Що позитивного в новому ДС?»
4. Групова робота зі складання орієнтовного плану дій в закладі щодо впровадження нового ДС.
5. Рекомендації щодо спрямування методичної роботи з учителями в закладах.
6. Відкритий мікрофон.

1. Вступне слово методиста методичного центру УО.

Цей, 2013 рік, - переламний в процесі модернізації освіти України. Початкова школа вже почала впровадження нового ДС, а базова школа – готується до його впровадження. Складність цього періоду не тільки в тому, що запроваджується новий стандарт, оновлені програми, підручники, а й в тому, що з 2013 року до 2019 року будемо працювати за двома стандартами (чинним та новим Державним стандартом базової й старшої шкільної освіти), так як запровадження здійснюватиметься поступово, розпочинаючи з 5 класу. Від того, наскільки правильно організований цей процес в закладі, залежить успішність не тільки I етапу, початкового, а й в цілому.

У Законі України «Про загальну середню освіту» говориться: «Державний стандарт загальної середньої освіти – це зведення норм і положень, що визначають державні вимоги до освіченості учнів і випускників шкіл на рівні початкової, базової і повної загальної середньої освіти та гарантії держави у її досягненні». **Стандарт освіти** – це система основних показників, що є складовими державної норми освіченості.

Новий Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти виконує **функцію інструменту модернізації освіти**, як то:

- забезпечує створення єдиного освітнього простору;
 - посилює регламентуючу роль школи в системі неперервної освіти;
 - забезпечує еквівалентність здобуття загальної середньої освіти у різних формах;
 - приводить зміст шкільної освіти у відповідність з потребами часу, завданнями розвитку країни;
 - створює умови для диференційованого навчання тощо.
- З чого необхідно розпочинати роботу з впровадження нового ДС? З вивчення ДС керівниками закладів.

2. Парна робота з актуалізації основних положень нового ДС базової і повної загальної середньої освіти.

Зараз пропоную згадати основні положення нового ДС базової і повної загальної середньої освіти. Для цього ми розіб'ємося на пари або групи. (Формування – шляхом жеребкування) та знайдемо відповіді на такі питання:

- 1) Які стратегічні цілі прийняття нового ДС?

- 2) Які основні ідеї закладено в зміст нового ДС?
- 3) Скільки та які саме галузей виокремлено в ДС? Які визначені рівні засвоєння змісту освіти?
- 4) З чого складається ДС?
- 5) Які відмінності можна встановити між старим та новим ДС?

1) Які стратегічні цілі прийняття нового ДС?

Оновлення змісту освіти, забезпечення єдиного освітнього простору, орієнтація на реалізацію компетентнісного підходу до змісту освіти, на формування компетенцій. Новий Держстандарт покликаний діяти задля:

- створення рівних можливостей для отримання якісної освіти;
- він забезпечуватиме наступність основних освітніх галузей і ліній початкової, основної і старшої школи;
- дозволить розвантажити зміст окремих освітніх галузей з огляду на передбачену Базовим навчальним планом кількість годин на їх вивчення, зменшить кількість предметів, що їх вивчають, ліквідує одноденні курси;
- сприятиме повноцінній реалізації ідеї особистісно-орієнтованого навчання, зокрема забезпеченню його профільної спрямованості у старшій школі;
- збалансованості питомої ваги гуманітарного, природничо-математичного і технологічного складників у змісті освіти,
- забезпеченню психічного та фізичного здоров'я учнів.

2) Які основні ідеї закладено в зміст нового ДС?

- практичне впровадження особистісно зорієнтованого навчання,
- задекларовані державні вимоги до навчальних досягнень учнів, які відповідають змісту і структурі предметних компетентностей
- оволодіння учнями **ключовими компетентностями** (вміння вчитися, загальнокультурна, громадянська, здоров'язбережувальна, компетентності з інформаційно-комунікаційними технологіями, соціальна), що передбачають їхній особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток. Вони формуються на міжпредметній основі і є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій).

3) Скільки та які саме галузей виокремлено в ДС? Які визначені рівні засвоєння змісту освіти?

Новий Державний стандарт включає такі **освітні галузі (7)**, як “Мови і літератури”, “Суспільствознавство”, “Мистецтво”, “Математика”, “Природознавство”, “Технології”, “Здоров'я і фізична культура”, зміст яких послідовно взаємозв'язаний із змістом відповідних освітніх галузей Державного стандарту початкової загальної освіти.

Зміст освіти і вимоги до його засвоєння диференціюються за двома рівнями: базовим (на рівні обов'язкових вимог до загальноосвітньої підготовки учнів, визначених державним стандартом) і профільним (за відповідними програмами, що будуть розроблені та затверджені МОНмолодьспорту України).

Базовий рівень освіти з обов'язковим вивченням всіх базових дисциплін закінчується у дев'ятому класі.

4) З чого складається ДС?

Новий Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти складається із:

- загальної характеристики складових змісту освіти (загальна частина + характеристика галузей);
- Базового навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів II—III ступеня згідно з додатком 1 (далі — Базовий навчальний план);
- державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів згідно з додатком 2.

Новий Державний стандарт включає такі **освітні галузі**, як “Мови і літератури”, “Суспільствознавство”, “Мистецтво”, “Математика”, “Природознавство”, “Технології”, “Здоров’я і фізична культура”, зміст яких послідовно взаємозв’язаний із змістом відповідних освітніх галузей Державного стандарту початкової загальної освіти.

5) Які відмінності можна встановити між старим та новим ДС?

- Згідно з чинним Держстандартом (затвердженим постановою КМУ від 14 січня 2004 № 24) співвідношення між інваріантною та варіативною складовими становить: 70:30%. Згідно з новим Держстандартом, створено умови для запровадження у старшій школі справді профільного навчання: навчальний час на вивчення обов’язкових для всіх предметів становить менше 50 відсотків, включно з освітньою галуззю здоров’я і фізична культура; на цикл профільних предметів відводиться одна третя навчального часу; створено можливості для забезпечення індивідуальних освітніх потреб учнів за рахунок додаткових годин на поглиблене вивчення окремих предметів, курси за вибором, факультативи, індивідуальні заняття (діти вивчатимуть ті предмети і курси, які їм потрібні, цікаві та до яких вони матимуть здібності).

- Актуалізується поняття «діяльнісний підхід». Зокрема, у новому Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти читаємо: «Діяльнісний підхід – спрямованість НВП на розвиток умінь і навичок учня, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних предметів, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища» (стор. 4, 6).

- Якщо в Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти 2004 року було подано лише перелік деяких компетентностей (формування соціальної, комунікативної, комп’ютерної та інших видів компетентностей учнів), то в новому стандарті 2011 року дається більш ґрунтовний перелік і визначення основних понять компетентісно орієнтованого підходу, який визначається одним із основних підходів до навчання, разом із діяльнісним та особистісно-орієнтованим

- Що ж нового нас чекає саме в 2013-2014 н.р.? (інформатику вивчатимуть із 5 класу (нині вивчають з 9), також із 5 класу розпочнеться обов’язкове вивчення другої іноземної мови, вивчення природознавства обмежується 5 класом)

3. Мозковий штурм. Відповідь на питання – Що позитивного в новому ДС?

• В ньому передбачено **наступність змісту семи освітніх галузей** Державного стандарту початкової загальної освіти: «Мови і літератури», «Суспільствознавство», «Мистецтво», «Математика», «Природознавство», «Технології», «Здоров’я і фізична культура»;

• ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти. При цьому особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей учнів. Компетентісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

• збережено чітке структурування, закладене в чинному Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти, а саме: розділ «Загальні положення» складає цільовий блок, що визначає мету і завдання Державного стандарту в цілому та окремих його освітніх галузей; дається тлумачення головних вживаних у документі понять; удосконалено Базовий навчальний план;

• Стандарт складається з обов’язкового змісту освіти певної галузі знань та державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Висновок: Сутність змін пов’язана з необхідністю впровадження компетентісно спрямованої освіти. Реалізувати завдання, виголошені у стандартах, можна за умови, якщо навчально-виховний процес в школі буде «спрямовано на розвиток активності, самостійності, творчих можливостей кожного школяра, оскільки суспільство потребує особистостей, здатних свідомо діяти, приймати власні рішення, швидко адаптуватися до змін». Над впровадженням

компетентнісного підходу педагога нашого району працюють не перший рік і мають певні напрацювання. Задачі методичної служби – поширювати в закладах позитивні приклади, організувати практичне застосування тих знань, якими володіють учителі.

Досягнення вагомих результатів із впровадження нового ДС можливе за умов системного підходу, тобто єдності організаційно-інформаційної, науково-методичної, навчальної складових освітнього середовища в закладі та координації спільних дій. Складання плану роботи за такими напрямками допоможе забезпечити реалізацію заданої мети.

4. Групова робота: складання орієнтовного плану дій. Напрями планування:

- організаційно-інформаційна діяльність,
- методична робота,
- навчальна діяльність,
- контроль-аналітична діяльність.

Приклади заходів:

1. Організаційно-інформаційна діяльність:

- забезпечити інформування вчителів про нові нормативні, інструктивно-методичні документи щодо впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти;
- провести внутрішньошкільний аудит матеріального забезпечення навчального процесу та організувати роботу щодо його відповідності вимогам нового ДС;
- розмістити інформацію щодо впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти на дошці оголошень для батьків та на Інтернет-сторінці школи;
- познайомити батьків учнів 4-х класів на батьківських зборах з особливостями Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, який запроваджується у 2013-2014 н.р.;
- організувати та провести батьківські збори, залучити батьків до участі в Інтернет-зборах щодо обговорення особливостей адаптаційного періоду учнів 5-х класів та вироблення спільного плану взаємодії;
- визначити кадрове забезпечення діяльності школи в розрізі впровадження ДС та організувати необхідну курсову підготовку, зокрема фахівців, які викладатимуть другу іноземну мову в п'ятих класах, інформатику.

2. Методична робота.

Мета: підготовка педагогів до реалізації змістових ліній нового ДС, до технологізації методів викладання з урахуванням особистісно зорієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів, посилення наступності між початковою та базовою школами.

- Забезпечити участь вчителів у різних формах підвищення кваліфікації з питань впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.
- Взяти участь у проведенні методичних заходів з питань підготовки вчителів до впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.
- Опрацювати на засіданнях шкільних методичних об'єднань:
 - загальні положення Державного стандарту базової і повної загальної середньої загальної освіти від 23 листопада 2011 №1392;
 - Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів в освітніх галузях;
 - Базовий навчальний план загальноосвітніх навчальних закладів II-III ст.
- Організувати та провести методичні наради, семінари, тренінги, майстер-класи, засідання МО, консультації з питань підготовки вчителів до впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. (Приклади тем: «Особистісно-орієнтовний і компетентнісний підходи – підґрунтя Державного стандарту базової загальної освіти»; «Освітня галузь «.....» – мета і завдання, компоненти, державні вимоги нового стандарту»; «Організація і види самостійної діяльності учнів як основа розвитку ключових компетентностей та підвищення якості освіти (Освітня галузь «.....»)).

- Додатково – для вчителів, які будуть працювати в 5-х класах:
 - Провести круглий стіл з вчителями, які працюватимуть у 2013-2014 н.р. у 5-му класі з метою вивчення потенціалу учнів для ефективного впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.
 - Організувати відвідування уроків у 4-му класі вчителями та класними керівниками, які працюватимуть з 5-им класом у 2013-2014 н.р. з метою ознайомлення з індивідуальними особливостями учнів майбутнього 5 класу.

3. Навчальна діяльність:

- забезпечити належні умови для організації навчально-виховного процесу учнів п'ятих класів відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти;
- створити необхідні умови для успішної адаптації п'ятикласників до нових умов навчання;
- забезпечити вивчення в школі другої іноземної мови, інформатики в 5-х класах,
- ввести «години психолога» (факультативів психологічного спрямування) в навчально-виховний процес 5-х класів.

4. Контрольно-аналітична діяльність:

- заслухати на педагогічній раді питання щодо готовності школи до впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти;
- видати наказ по школі щодо підсумків підготовки до впровадження у закладі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти у 2013-2014 н.р.;
- провести класно-узагальнюючий контроль 5 –х класів.

5. Рекомендації щодо спрямування методичної роботи з учителями в закладах.

На що слід звернути увагу під час розробки методичних заходів для учителів?
Діяльнісний підхід ґрунтується на визнанні діяльності основою, засобом і вирішальною умовою розвитку особистості. Він вимагає спеціальних зусиль, спрямованих на відбір й організацію діяльності учня, на активізацію і переведення його в позицію суб'єкта пізнання, праці та спілкування, що в свою чергу, передбачає вироблення умінь обирати мету, планувати свою роботу, організувати, виконувати, коригувати, контролювати її, аналізувати й оцінювати її результати. При розробці плану уроку доцільно окремо планувати діяльність вчителя і діяльність учнів (можливо, утворивши для цього дві колонки). Учитель, плануючи власну діяльність, має переосмислити способи та методи передачі інформації, наповнення учнів знаннями: «трансляцію», озвучення матеріалу підручника чи інших джерел на уроці потрібно замінити проектуванням власної організаційної, управлінської, консультаційної, заохочувальної діяльності. А при плануванні діяльності учнів важливим є детальне продумування, передусім, факторів впливу на мотиваційну сферу.

Орієнтація на досягнення компетентностей задає принципово іншу логіку організації загальної освіти, а саме логіку вирішення завдань і проблем, причому не тільки і не стільки індивідуального, скільки групового, парного, колективного характеру. Відповідно перед учителем, якщо він хоче в якості освітнього результату мати компетентність учнів, постає завдання не примушувати, а мотивувати їх до тієї чи іншої діяльності, формувати потребу у виконанні тих чи інших завдань, сприяти отриманню досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до знань і до процесу їх отримання.

Учителям слід звернути увагу ще на одну проблему. Адаптація освіти до потреб сучасного суспільства зумовлює пошук інноваційних методів отримання надійних оцінок навчальних досягнень. Учитель сьогодні повинен уміти конструювати нові педагогічні ситуації, нові завдання, спрямовані на використання узагальнених способів діяльності та створення учнями власних продуктів в освоєнні знань.

Отже, потрібно зауважити, що реалізація стандарту потребує змін у діяльності вчителя, виконання оновлених функцій у процесі професійно-педагогічної роботи в сучасній школі:

- функції сприяння навчанню учнів (створення умов для прояву самостійності, творчості, відповідальності учня в освітньому процесі та формування у нього мотивації безперервної освіти);
- функції проектування (проектування спільно з учнем індивідуального освітнього маршруту);
- управлінської функції (координації діяльності суб'єктів освітнього процесу).

Опанування цих та інших функцій, формування готовності вчителя до роботи в умовах запровадження нового Державного стандарту, підвищення їх професійної компетентності – ці та інші завдання стоять наразі перед учительською спільнотою та методичними службами.